

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพรหมวชิรญาณ
(ปสฤทธ์ เขมังกโร)

ผู้วิจัย : พระมหาเป็นเกียรติ กิตติวิสุโท

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ธรรมนิเทศ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ดร.จุฑามาศ วารี่แสงทิพย์ วท.บ. (เกียรตินิยม), อภิ.บ. (อภิธรรมบัณฑิต),
พธ.ม. (พระพุทธศาสนา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

: ดร.ชญานันท์ หนูไชยะนันท์ สศ.บ.(เศรษฐศาสตร์),
พธ.ม.(พระพุทธศาสนา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

: ดร.บุญเลิศ โอธสุ ป.ธ.๘, พธ.บ. (การสอนสังคม), พธ.ม. (ธรรมนิเทศ),
พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาพุทธวิธีการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่และการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์ (๒) เพื่อศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพรหมวชิรญาณ (๓) เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพรหมวชิรญาณกับพุทธวิธีการสื่อสารและการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และเป็นการวิจัยเชิงสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ผลการวิจัยพบว่า

พระพุทธเจ้าทรงประดิษฐานให้พระพุทธศาสนานั้นคง มีกระบวนการนำพระพุทธศาสนาให้ขยายกว้างไปยังภูมิภาคต่างๆ ทรงประกอบด้วยพระคุณสมบัติส่วนพระองค์เป็นแบบอย่างถ่ายทอดหลักอุดมการณ์แต่พระสาวกเพื่อใช้ในการเผยแผ่ ทรงใช้วิธีการเผยแผ่แบบประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม จารีต ประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ส่วนการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของมนุษย์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการเลี้ยงชีวิตอย่างมีความสุขและการอยู่ร่วมกันในสังคมทั้งมนุษย์และเทวดา ทั้งในด้านของสังคม ชีวิตประจำวัน อุตสาหกรรม ธุรกิจ การปกครอง การเมืองระหว่างประเทศ การสื่อสารของมนุษย์มีองค์ประกอบพื้นฐาน ๔ อย่าง คือ ผู้สื่อสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร ในองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบจะมีปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือลดทอนประสิทธิภาพ ที่ก่อให้เกิดผล การสื่อสารออกมาดีและไม่ดี ดังนั้น การสื่อสารจึงเปรียบเหมือนทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์

จุดเริ่มต้นการเผยแผ่ของพระพรหมวชิรญาณ ท่านเริ่มต้นจากการอบรมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพื่อฝึกฝนตนเองให้มีความพร้อมสำหรับการเผยแผ่พระศาสนา แล้วจึงเริ่มทำการเผยแผ่ที่เป็นรูปธรรม มีการผลิตสื่อธรรมะทางช่องทางที่หลากหลาย จัดทำโครงการ บรรยายธรรม แสดงธรรม และการเผยแผ่ในต่างประเทศ ท่านเป็นพระอนุจรถิตตามพระเถระผู้ใหญ่เพื่อสังเกตการณ์พระศาสนา สร้างศรัทธาแก่ผู้คนในประเทศต่างๆ ก่อตั้งหน่วยงานและสถาบันที่สำคัญต่อการเผยแผ่พระศาสนา วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านยึดหลักโอวาทปาติโมกข์ อุทิศกายใจในการเผยแผ่ธรรม มุ่งให้พุทธศาสนาแผ่ขยายกว้างไปในระดับสากล ปฏิบัติงานตามแนวทางของมหาเถรสมาคม ประกอบด้วย ๑) การปกครอง ๒) การศาสนศึกษา ๓) การศึกษาสงเคราะห์ ๔) การเผยแผ่ ๕) การสาธารณูปการ ๖) การสาธารณสงเคราะห์ เผยแผ่พระพุทธศาสนา ๖ รูปแบบ คือ พระธรรมเทศนา ปาฐกถาและบรรยาย สัมมนาเทวีกาและอนุสรณกถา บทความ กวีนิพนธ์ และผลิตสื่อธรรมะทางโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ และใช้วิธีการเผยแผ่สรุปได้ ๑๔ อย่าง คือ การอธิบายเนื้อหา การใช้ถ้อยคำสำนวนและลีลา คำกลอน บทกวี การอ้างสุภาษิต การประยุกต์ อุปมาอุปไมย ประสพการณ์ สถานการณ์ การเปรียบเทียบ คติธรรม ยกอุทาหรณ์และเล่านิทาน การอธิบายคำศัพท์ ยกบุคคลและเหตุการณ์ตัวอย่าง

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพรหมวชิรญาณมีความสอดคล้องกับพุทธวิธีการสื่อสารและการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์ คือ ท่านเป็นผู้อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา ยึดหลักโอวาทปาติโมกข์เป็นอุดมการณ์ในการเผยแผ่ และยึดวิธีการเผยแผ่ตามแนวทางของพระพุทธเจ้า ส่วนความสอดคล้องกับการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์ในฐานะผู้ส่งสาร ท่านเป็นผู้มีทักษะของผู้ส่งสารได้เป็นอย่างดี ในด้านสาร ท่านได้ผลิตสารผ่านการเข้ารหัสสาร เนื้อหาสาร และการจัดสารตามหลักนิเทศศาสตร์ออกมาในหลายรูปแบบ ในด้านสื่อ ท่านใช้สื่อในการเผยแผ่ มี ๒ ประการคือ สื่อบุคคล กับสื่อที่ไม่ใช่บุคคล ในด้านผู้รับสาร ผู้รับสารของท่าน เป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสาร มีทัศนคติที่ดี มีความรู้ความสามารถ และอยู่ในสถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ มีตำแหน่งหน้าที่การงานทุกระดับชั้น ทำให้พระพรหมวชิรญาณได้มองเห็นถึงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่จะถ่ายทอดไปยังผู้รับสารที่แตกต่างกัน